

figyelőszolgálat

659.24/47-62/

Műszaki tájékoztató szolgálat a vállalatban. Szerk. GYÖRE Pál.
Irták: GYÖRE Pál, MELLER Vilmos, PARANYI Györgyné, ZIRCZ Péter.
Bp. 1961. OMK, 89 p.
/Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ Módszertani
kiadványsorozata 1961. 2.sz./

Az OMK módszertani osztálya dícséretes vállalkozásba kezdett akkor, amikor műszaki tájékoztatásügyünk előbbrevitele céljából ez évben megindította módszertani kiadványsorozatát. Az 1. számot - amely "Műszaki könyvtár - műszaki fejlesztés" címmel az év elején az üzemek vezetői, párt- és tömegszervezetei részére 1000 példányban jelent meg - most követte a 2.szám; ez a hazánkban néhány helyen már eredményesen működő és fejlődőképes üzemi tájékoztató szolgálat szervezeti kibontakozását a hazai helyzet, valamint a külföldi példák feltárásával és a célkitűzések tisztázásával kívánja elősegíteni - amint ezt a kiadvány bevezetője célként le is szögezi.

A megjelent kötet négy jól felépített és megszerkesztett főfejezetben tárgyalja a vállalatok műszaki tájékoztató szolgálatának szerkezetét, feladatait, elsősorban az ezekkel szemben támasztható követelményeket. A főfejezetek címei a következők:

- I. A műszaki tájékoztató szolgálat problémaköre.
- II. A műszaki tájékoztató szolgálat a szocialista országokban.
- III. A műszaki tájékoztató szolgálat helyzete és problémái Magyarországon.
- IV. A vállalati Műszaki Tájékoztató Iroda működése.

Az I. fejezet a vállalati műszaki tájékoztató szolgálat fogalmát, tartalmi körét, tagozódását, munkaköreit, s általános vetületben a tájékoztatás lehetséges forrásait és eddigi szervezeti megoldásait veszi sorra, végül pedig ismerteti e szolgálat jelentőségét a műszaki fejlesztés és a műszaki színvonal emelése szempontjából.

A II. fejezet rövid áttekintést ad a szocialista országok, nevezetesen a Szovjetunió, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság és a Román Népköztársaság műszaki tájékoztató szolgálatának jelenlegi szervezeti felépítéséről és működésük főbb jellegzetességeiről.

A III. fejezet a hazai műszaki tájékoztatás jelenlegi szervezetről, az OMK és a szakminisztériumok /Élelmezési Minisztérium, Építésügyi Minisztérium, Kohó- és Gépipari Minisztérium, Könnyűi-

pari Minisztérium, Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium és Nehézipari Minisztérium/ szerint felosztott alközponti hálózat tevékenységéről, ill. szolgáltatásairól ad tömör, összefoglaló tájékoztatást, végül pedig a IV. fejezet a korábbi fejezetekben kifejtett elvek és ismeretek leszűrésével **t e r v e z e t e t** közül - egy, a KGM Műszaki Információs és Fordító Vállalat által kidolgozott korábbi javaslatot figyelembe véve - a vállalati Műszaki Tájékoztató Iroda kívánatosnak tartott felépítéséről és működéséről; egy ilyen szervezeti egység feladatait a különböző irodalmi dokumentumok műfajaihoz kapcsolódva vizsgálja, majd rátér a szakirodalmi és dokumentációs szolgáltatások népszerűsítésének, terjesztésének és felhasználásának problémakörére, szem előtt tartva a műszaki propaganda egyéb, szóbeli és szemléltető eszközeinek széleskörű lehetőségeit is. - A kötetet bőséges, jól tagolt bibliográfia egészíti ki.

A kiadvány előszavában szerényen csupán a műszaki könyvtárosokhoz, dokumentalistákhoz és a műszaki tájékoztató és propaganda-munkába bekapcsolódó tájékoztató mérnökökhöz fordul, mint érdeklődőkhöz. Holott e kiadvány tartalma és jelentősége elsősorban propagandisztikus szempontból töltné e körön; ugyanis világos okfejtéssel, módszeres felépítésben, összefoglalóan mutat rá a vállalati műszaki tájékoztatás és propagandaügy hazai megszervezése során felhasználható elgondolásokra. Mivel pedig a műszaki tájékoztatás és propaganda széles kibontakozása műszaki színvonalunk emelése érdekében a műszaki-gazdasági **v e z e t é s** egyik igen fontos eszköze és előrelendítője, éppen az üzemek felsőszintű és középszintű vezetői számára lenne hasznos ennek forgatása és megismerése. Sajnálatos tehát, hogy e kiadvány mindössze 400 példányban jelent meg, s ezáltal nem kerülhet el olyan széles olvasói táborhoz, mint ahogy azt tartalma megérdemelné. Ennek ellenére remélhető, hogy a kötet megjelenése az e területen még tisztázatlan kérdések mielőbbi megvitatását, majd az ezt követő konkrét, jól átgondolt, a népgazdaság egészének érdekeit figyelembe vevő intézkedések megszületését is előre viszi.

V.P.

659.24/73-62/

CSENDES Béla: Dokumentáció és vállalati dokumentáció a főbb tőkés országokban. Bp. 1961. OMK, 95 p.
/Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ módszertani kiadványsorozata. 3./

Eredetileg a "Műszaki tájékoztató szolgálat a vállalatban" c. és az OMK módszertani kiadványsorozatának 2.sz. füzeté egyik főfejezeteként készült CSENDES Béla összeállítása a legfejlettebb tőkés országok vállalati műszaki tájékoztató szolgálatáról. A gyűjtő munka során azonban az anyag olyan nagyméretűre duzzadt, hogy nem lehetett beilleszteni az említett füzetbe, ezért az OMK önálló kiadvánnyként jelentette meg. A tanulmány tartalmi köre messze túlnó a vállalati tájékoztatáson, és a főbb tőkés államok vonatkozásában a nemzetközi, az országos, a regionális és az intézeti, vállalati dokumentáció problémáival foglalkozik.

Az összeállítás 8 fejezetre oszlik. Az első fejezet a dokumentáció, a tudomány és az ipar szervezésének néhány kérdéséről tárgyalja, és említést tesz a nemzetközi tudományos szervezési és dokumentációs kongresszusokról; a gépi módszerek felhasználásáról és a dokumentáció hálójának elmosódásáról.

A második fejezet az Egyesült Államok szakkönyvtári és dokumentációs szervezetét tárgyalja; ismerteti a Library of Congress, a regionális dokumentációs központok, valamint a National Science Foundation munkáját. Felsorolja az USA tudományos tájékoztatásügyére vonatkozó fontosabb kormányzati intézkedéseket. Részletesen ismerteti a Special Libraries Association /szakkönyvtárak egyesülete/ szervezetét, munkáját, anyagi helyzetét és a könyvtáros-képzésben végzett tevékenységét. Végül a vállalati szakkönyvtári és dokumentációs munkát vázolja, kiterjeszkedve a könyvtári állományra, a feltárássra és osztályozásra és néhány számszerű adatra. A harmadik fejezet a fototeknika és a dokumentáció kapcsolatáról szól; ez a fejezet azért került az Egyesült Államokról szóló rész után, mert a szerző az adatokat jó részben az amerikai helyzet alapján ismerteti. Néhány alkalmazási példa említése után a fotodokumentáció és a gépi feldolgozás egysítésének problémáját tárgyalja.

A negyedik fejezet az Egyesült Királyság, illetve Anglia tudományos és dokumentációs szervezeteit, szakkönyvtári tájékoztató tevékenységét ismerteti. Foglalkozik a Department of Scientific and Industrial Research működésével; az angol könyvtári rendszerrel, az Association of Special Libraries and Information Bureaus /Aslib - szakkönyvtárak és információs irodák egyesülete/ működésével és szolgáltatásaival; számadatokat közöl az ipari és kereskedelmi szervezetek könyvtárainak működéséről, s végül ismerteti a fordítások készítésének, nyilvántartásának rendszerét, különös tekintettel Anglia, az Egyesült Államok és a brit nemzetközösség néhány országa közötti együttműködésre.

Az ötödik fejezet a francia dokumentáció és műszaki tájékoztatás szervezetéről szól. Felsorolja a dokumentációs rendeleteket és szervezeteket; ismerteti a dokumentációs képzést, bemutatja a Centre National de la Recherche Scientifique /a tudományos kutatás országos központja/ dokumentációs szolgáltatásait; továbbá egyéb intézmények, szervezetek dokumentációs munkáját, az ágazati dokumentációt, a szakfolyóiratok dokumentációs szolgáltatásait, a nemzetközi és a francia dokumentáció együttműködését, valamint a vállalati szakkönyvtárak és a vállalati dokumentáció helyzetét.

A hatodik fejezet a Német Szövetségi Köztársaságban kialakult dokumentációs tevékenységet ismerteti, foglalkozik a központi katalógusokkal, a könyvtárak és dokumentációs intézmények kapcsolatával, a hannoveri Technische Informationsbibliothek /TIB - központi műszaki információs könyvtár/ munkájával; bemutatja a vállalati könyvtárakat: a közművelődési könyvtár /Werkbücherei/, a vállalati archívumok és újságok szerepét, továbbá a vállalati dokumentációs tevékenységet; foglalkozik a dokumentációs képzéssel, a dokumentáció költségelemzésével és a dokumentáció terén kialakulóban lévő koordinációs törekvésekkel.

A hetedik fejezet a nemzetek feletti és nemzetközi fordítási együttműködés néhány problémáját tárgyalja; a nyolcadik, "Dokumentációs álmok és mai feladatok" c. fejezet néhány gondolatot vet fel arra vonatkozóan, hogy a dokumentáció terén merre vezet a fejlődés útja.

Az összeállítás szerzője az utószóként közölt módszertani megjegyzésekben összeállítását adatgyűjteménynek nevezi, és azt állítja, hogy a tőkés országok dokumentációs szervezetét, munkáját szükségképpen csak ilyen adatgyűjtemény formájában lehet ismertetni, mert maga a valóságos helyzet is olyan töredezett, széteső, rendszertelen, mint ez az adatgyűjtemény. CSENDES Béla művét is azzal lehet jellemezni, amivel ő a francia dokumentációt jellemzi: *embarras en richesse*: zavar a gazdagságban / a tanulmány 55. oldalán lévő kifejezés tévesen van lefordítva: bőség a gazdagságban/. A szerző módszerét azzal védi, hogy "ha egy kép minden áron logikusnak, áttekinthetőnek akar mutatni egy valóságot, amely nem az: hamis képet fest a valóságról ... leíró módszerre van szükség s csak a tárgy-engedte rendszerezésre". A tanulmány egyszeri átolvasása után nehéz ugyan megállapítani, hogy a tárgy csak olyan rendszerezésben volt-e megközelíthető, mint ahogyan azt CSENDES Béla feldolgozta, - véleményem szerint azonban lehetett volna olyan rendező, rendszerező elvet találni - különös tekintettel a magyar műszaki tájékoztatásügy égető problémáira -, amely alkalmas lett volna az impozáns adatgyűjtemény áttekinthetőbb, logikusabb, összefüggőbb rendszerezésére. A szerző maga is felhívja a figyelmet a tőkés országok dokumentációjának egyik központi kérdésére: az együttműködés megszervezésére, illetve a központosítás határainak megvonására. Ezenkívül természetesen sok más fontos rendező elvet is lehetett volna találni.

Persze az adatgyűjtemény így is roppant érdekes és tanulságos. Nagy kár, hogy az összeállításához nem készült analitikus név- és tárgymutató; a tartalomjegyzék ugyanis megközelítően sem jelzi a felvetett problémák és a közölt adatok gazdagságát.

A szakirodalmi hivatkozásokban közölt 172 bibliográfiai adat átnézésekor feltűnik, hogy ezek csaknem kizárólag folyóiratcikkekre korlátozódnak, szakkönyv vagy könyvjellegű kiadvány alig szerepel a tételek között. Lehet, hogy a csaknem kizárólag folyóiratokból gyűjtött irodalom is okozta, hogy CSENDES Béla tanulmányát a folyóiratok szerkesztésére jellemző mozaikszerűséggel készítette el; talán ha néhány rendszerező szakkönyvet is alaposan tanulmányozott volna, akkor esetleg ő is rendszerezettebb képet tudott volna festeni a tőkés országok sok tekintetben valóban kaotikus állapotban lévő dokumentációs szervezeteiről és munkamódszereiről.

Gy.P.